

نسخه هبرده ۱۰ غرورده .
سنه لکی پوسه ایله ه لیرا .
(اجنې ملکتر ایچین ه دولار) .

ایوه وعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسه
مراجعت ایدیلیر .
یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرزیدر .

حیات

میانه دایم میانه ... دیار دایم میانه حیات قاتالم ... !
- نیجه -

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی یاننده کی دائره

استانبول بوروسی :

استانبولده ، باب عالی جاده سنده ۸۷ نوروده
دایره مخصوصه

۳۳ نجی جلد

آنقره ، ۱ کانون اول ، ۱۹۲۷

صافی : ۵۳

صاحبه :

علم حرکتی

«تورکیات» عالمندہ

«حيات» کچن صایسیلہ ایلک ییلنی تماملادی . یکی ییلہ باشلارکن ، بعض آرقاداشلر ، شو برسنہ طرفندہ تورکیات ساحہسندہ مملکتزده واوروپاده یایلمقدہ اولان مساعینک ، ہیئت مجموعہ سنی کوسترہ ییلہ چک عمومی برخلاصہ سنی یازمہ می ایستہ دیر . «حيات» بر سنہ دن بری ملی تاریخزده وحرثزده ٹائڈ نشرایتدیکی مختلف مقالہ لرلہ «تورکیات» ساحہسندہ خدمت لر کوردیکی ایچون ، یکی جلدہ باشلارکن بویلہ کوچوک برخلاصہ یایمق فکری بنی دہ مجموعہ مرک غایہ لرینہ اویغون بولدم . بوقیصہ ستونلر دہ ، تورکیات عالمندہ بر سنہ دن بری یایلان شیرلی ، تنقیدی دکل حتی تحلیلی بر بر صورتدہ قیدونثیتہ کیریشک ییلہ امکانسزده مقصد من بومساعی الی عمومی خطرلہ تصورایدہ رک قارئینزہ سادہ جہ عمومی بر فکر ویرمکدن عبرتدر ، چونکہ ، ملی شعورہ مالک ہر مدنی و متفکر تورکک ، کندی ملی موجودتیزہ ٹائڈ تدقیقاتک هیچ اولمازسہ آنا خطرینی ییلہ سنی مدنی بر ضرورتدر .

«تورکیات» تعبیری ، تورکلکک بوتون شعبہ لرینہ ٹائڈ ہر نوع معرفت شعبہ لرینی احتوا ایتک اعتباریلہ ، چوق کنیش ، چوق شمولیدر . تاریخک بالعموم شعبہ لر ، لسان وادیات ، آرکہ اولوژی ، اتوغرافی ، خلاصہ تورک ملتکک مادی و معنوی خیانتدن بحث ایتک یعنی تورکرہ ٹائڈ اولیق شرطیلہ مختلف معرفت شعبہ لر ، بو «تورکیات» تعبیری آلتندہ طولانہ ییلیر . ایستہ شمول و احاطہ سنی بوصورتلہ تبیینہ چالیشدیفمز «تورکیات» ساحہسندہ ، الوم اک بویوک علی فعالیت باشلیجہ اوچ مملکتدہ کورولور : تورکیہ جہورینندہ ، آلمانیدہ ، شورا جہوریتلری اتحادندہ . تمامیلہ ملی و عصری اساسلرہ استناد ایدن تورکیہ جہوریتندہ ، ملی حرث تدقیقاتک بویوک بر اہمیت آلماسی و بواہیتک ہرکون داہا آرتمہ سی پک طبیعیدر . شورا جہوریتلری اتحادی داخلندہ مختلف تورک جہوریتلرینک موجود بولونماسی دہ ، اورالردہ «تورکیات» تدقیقاتہ پک مہم بر موقع ویریلہ سنی انتاج ایدیر . آلمانیاہ کلنجہ ، علمک بوتون شعبہ لرندہ اولدینی کی «تورکیات» خصوصندہ دہ آلمان عالملرینک مساعی حصہ سی چوق اہمیتلیر . معافیہ سائر مملکتلر دہ دہ «تورکیات» ک مختلف شعبہ لریلہ اوغراشلر یوق دکلدیر : مثلاماجار عالملری بالخاصہ تورک فیلولوژیسیلہ اشتغال ایدہ لرلہ فرانسدہ «ژان دونی» ، «لوسینہ بوا» ، «مینورسکی» کی تورک لسان و تاریخیلہ اوغراشلر اولدینی کی آریجہ مثلاً چین و موغول لسان و تاریخی ساحہ سنک اک بویوک متخصصلرندن «پالیو» کی عالملرک بعض اثرلری دہ

تورک دولتی تشکیل ایلہ بن اوندرت میلیون تورک خلقنک استقبالدہ ، انسانیت ایچندہ ایفا ایدہ چکی وظیفہ لووارددر . بوظیفہ ہرذی حیات مخلوق کی معنا انتشار ایتک ، یایلمقدہر . آنحق باشقہ سنہ مؤثر اولان ، محیطنہ دوغرو «ضیا» نشر ایدہ ییلن انسان و ملتلر درکہ قدرتلی و حرمتہ لایق عد اولوناییلیرلر . ناصل ، صرف نفسنہ قبانان فرد معناسز ولزومسز بر مخلوق ایسہ ، انسانیت ایچندہ موقع آلمق ایستہ مہن بر «ملت» کدہ ملتلر آراسندہ حرمتہ لایق اولماسی ، حتی مادی رفاهہ ایرمہ سی قابل دکلدیر . بویلہ بر موقعی و مؤثریتی آنحق فکر حیاتندہ کی کوسترہ حکمز قوتلہ آلابیلیرزہ . مملکتک فکر و صنعت حیاتنہ لاقید قالان ، اوقوماقملہ افتخار ایلہ بن وصورکرہ منور اولدیفنی ادا ٹایدن بر آدمک وطنپرور لکینی آکلایامایورم . بونلرک سودکری وطن «قوب قورو» طوپراقلمیدر ؟ ناصل بر وطنپرور مملکتک مادی استحصالاتی آرتیرمق قارشیسندہ بیکانہ قالامازسہ معنوی استحصالاتندہ لاقید بولونماز . فکری قوتدرکہ چوق زمان مادی استحصالاتک حامی اولور . حقیقی منور و طنداش ، منور انسان ایچون فکر و صنعت محصوللری قارشیسندہ لاقید قالمگہ امکان یوقدر . بوکونک منورلری ییہرک ، ایچہرک ناصل مادہ یاشامق جہندہ بولونویورلرسہ ، معنادہ ہر زمان بر بارچہ داہایوکسہ ملک عشقنی دویمالیدر . مستقبل تورک وطنی ، جغرافی وضعیتک استلزام ایلہ دیکی وظیفہ بنی کورہ ییلملیدر . تورکیادن چیقاجق فکرلر درکہ شرق عالمندہ یرایدہ ییلملی ، هیچ اولمازسہ شرق ایچون تورکیا تام بر عرفان مرکزی اولمالیدر . یالکز یو ملی مفکورہ بزنی فکر حیاتنہ باغلامگہ کافیدر . بوکونک متفکرلری ، یارین ایچون دوشونولن بو قوتلی خیال قارشیسندہ نہ ایچون اک درین بر شوق و عزم دویماسین ؟...

«حيات» کلہ چک سنہ لرندہ دہ بومفکورہ دن قوت و ذوق آلمقدہ دوام ایدہ چکدر .

محمد امین

برایکی آرقاداشیلہ برابر مملکتدہ کی فکر حیاتنک دوروغولغنی کیدہ رمکہ ، السندن کلدیکی قادر چالیشور . فقط بویولہ یورونورکن اوغرائیلان مشکلات اوزرندہ دوشونورسہ ک بو کونک متفکرلرینہ ترتب ایدہن وظیفہ بنی تعیین ایدہ ییلیرزہ . برکرہ فکر ایچون یاشامق ، یورونن یولی تنور ایلہ مک عشق ، مع التاسف چوق آزدر . فکرو علم ایچون چالیشمق ایدہ آلی غائب ایتمزہ . اطرافدہ هیچ بویلہ براغوزجہ کورہ میورز . علمدہ ، فکردہ حتی صنعت روحی دہ بعضی موقعلری آلینجہ قیدار لازم کلن بر کوستریش ، بر صایتش « واسطہ سی کی کلیور » .

بوقاعات اوقادار یایلمش کہ بر علمی مساعیدن بحث ایلدیککز زمان ، اطرافکزده کی انسانلر ، « عجب بوسایہ دہ نہی اللہ ایتکی دوشونویور ؟ » سؤالی کندیلرینہ صورویورلر . مملکتدہ عالم و متفکر سنجہ سی طانیلمامشدر . بویلہ برسجہ اولمانجہ البتہ اوزون مساعیہ محتاج اولان فکری اثرلر وجودہ کلہ منر .

فکر آداما یوکسہ ملک ، کندیمزی یوکسہ لٹمک املنی دویمایورز . اطرافزہ باقییورزده کندی کندیمزہ عجب « انسان نہایت یکرمی ایکی یاشنہ قادارمی اوقور ، دوشونور ، طبیعت حادثہ لریلہ ، صنعت اثرلریلہ علاقہ دار اولور ؟ » سؤالی صوراجفمز کلیور . بزم قدار معنا چابوق اولن انسانلر یوقدر . بوندن برقاج آی اول حیقان « زہ و وٹہ بدو . مادہر » دہ یتشک بر اختیارک ، ہم بر چوق موقعلری اشغال ایتش بر اختیارک ، دوقور پایہ سنی آلمق ایچون صوروندہ امتحان اولدیفنی اوقودیفمز زمان فکر حیاتنک بومملکتلر دہ کی جاذبہ سنہ غبطہ ایتدم .

انقلاب بزده فعالیت روحنی آرتیردی . آرتیق ، چالیشان ، طبیعتدن استفادہ ایتہ سنی ییلن بر ملت حائثہ کلک عزمندہ یزہ . فقط ہر فعالیت مشر اولایلمک ایچون کیتدی کمز بویوک آیدینلا ماسی لازمدر ، بوبر علم مسئلہ سیدر . فعالیتک تمامدیی روحی بر قدرت ایستہر . بوقدرتی باغلا ناجفمز فکری ایدہ آلدن ، سوہ چکمز صنعت اثرندن آلابیلیرزہ . بو ایدہ آل ، بو اثرلر بر زم رہی دکل بوتون مملکتی علاقہ ایلہر .

«توركيات» قادروسنه كېرە بېلىر. معافىه، فرانسه ده، توركيات تدقيقلرېنه وېرېلن اهميتك مع الاسف كوندن كونه آزالدىنى كورولمكدهدر.

توركيات تدقيقلرى انكلتره ده اوزون زماندن برى مهمل بر حالدهدر. انكلتره شرق جمعيت قراليه سنك منتظماً انتشارايدەن مجموعه سنده توركياته عائد موضوعلره نادراً تصادف ايدىلمكدهدر. يالكېز هندستانه عائد مبذول ومهم تدقيقات آراسنده، هندده كى تورك سلاله لرېنك تاريخنه عائد متلره وتدقيقلره طبعىي مهم بر موقع وېرېلمكدهدر. لوندېرله السنه شرقيه مكتهبى رئيسى «سيرادواردە نيسون روس» ك بوسنه نشر ايتمش اولدىنى «تاريخ فخرالدين مباركشاه مرورودى» عنوانى كوچوك متن، تورك تاريخلېه اوغراشانلر ايچون پك مهملدر. بويكابه نسخەدن ابتدا يئە «دە نيسون روس»، كنج فرانسىز عالمى مرحوم «غوتيو» ايله بركلده اوزون سنه لر اول «ژورنال آزياتيک» ده نشر ايتدىكى برمقاله ده بحث ايتمش، مؤخرآده پروفور «ادوار براون» نامنه دوستلرى وتقديركارلرى طرفندن نشر ايدىلن «عجب نامه» آدى مجموعه ده بو اثر ك بعض مهم قسملرېنى ترجمه ونشر ايله مشدى.

توركيات تدقيقلرېنه يكدن يكي به اهميت وېرمله باشلايان كنج مملكتلر آراسنده لهستانى وچك - اسلواواقيانى ذكر ايدە بېلىر. لهستانده، تورك فيلولوژيسنه دائر قيمتلى اثرلر نشر ايدەن پروفور «قوالسكى» بى، چك اسلواواقياده ايسه دوكتور «ژان رېفا» بى بو فعاليتك اك مهم مئمللرى اولارق قيد ايتك لازمدر. بوسنه آناطولى داخلىنده برتديق سياحتى ده اجرا ايتمش اولان «قوالسكى» نك تورك خلق ادبياتنده كى نظم شكللرېنه عائد درت بش سنه اول نشر ايتدىكى ارجدا مهملدر. ۱۹۲۴ ده شاعر «ثابت» حقدنه مهملر مونوگرافى نشر ايتمش اولان «دوكتور رېفا» نك اخيراً «باقى» ايچون نشر ايتدىكى كىتاب ده بالخاصه دقتە شاناندر. هر حالده ياقين بر آتيده بو مملكتلر ده توركيات تدقيقاتنك داهبا بويوك بروسعت واهميت قازانه جنى محقددر. «بوغو سلاويا» ده «بوسنه سراى» اسكيدن برى عثمانلى تاريخنه عائد مهم تدقيقات مركزى اولمشدر. اسكيدن برى شرق و اسلام تدقيقاتلېه معروف اولان «هوللاندا» ده ده دوكتور «قرامه رس» كى بىكى قيمتلى كنج عالم لك توركياتلېه مشغول اولدقلىرى نمونيتله كوروپورز.

آلمانده توركيات ساحه سنده كى مساعى، شورا جمهوريتلىرى اتحادى استنشا ايدىلېه چك اولورسه، ديكر مملكتلر له مقايسه ايدىلېه ميه چك قدرز نكېن وواسعددر. اسكى تورك فيلولوژى و آركه اولوژيسلېه مشغول اولان «موللر» و «لوقوق»، تورك تاريخ و اتنولوژيسنه عائد مختلف فرضيه لرك صاحبي مارقووارت، عثمانلى تاريخ و ادبياتلېه توغل ايدن «نرخاردهارتمان، مورتمان، ياقوب، كيزه، ريتەر، زوسهپام، قاله، مه نزل، تەشنەر، ويتق، باينغەر ...»، تورك فيلولوژيسنه عائد تدقيقاتلېه معروف «بانغ» كى، مختلف نسللره منسوب عالم لر سايه سنده، آلمانيا، توركيات تدقيقاتى

ساحه سنده كى اهميت عظيمه سنى موفيتلېه محافظه ايتكمدهدر. «پروفور قره لېچ» كى آوستريالى عالملى ده بو ميانه صايق ياكليش دكلدر.

اسكى چارلق روسياسنده بيله توركيات تدقيقلرى چوق مترقى بر حالده ايدى، «قازان، طاشكند، موسقووا، پترسبورغ» كى مركزلر ده بو تدقيقاتلېه متوغل عالم لر، ميسونرلر، سياست و اداره آدمالرى موجود ايدى. بالخاصه روس علوم آقاده ميسى، اون دو قوزنجى عصر طرفنده بوساحه ده كى ترقياته اعظمى ياردېم ايتمشدر. اسكى روسيانك يرينه قائم اولان «شورا جمهوريتلىرى اتحادى» نده بو مساعينك اسكيسلېه مقايسه ايدىلېه ميه چك قدر بويوك برانكشاف كوستردىكى كوروپورز: «موسقووا» و «لېنين غراد» ده كى شرق لسانلرى مكتبلرى، بالخاصه لېنين غراد مكتبنده كى «توركيات» سيمينه رى، سوكر ا علوم آقاده ميسنك هر كون داهبا تر ايدەن علمى فعاليتى سايه سنده، بوساحه چوق كنيتلېه مكدهدر. علوم آقاده ميسنك نشر ايتكمده اولدىنى شرقيات مجموعه سنده، يئە آقاده مينك «بولتن» و «قوت راندى» لرنده توركياته عائد مهم تدقيقلره صيق صيق تصادف اولونيور. بونلردن باشقا «آذربايجان، توركستان، تانارستان، قازاقستان، باشقيرد، تان، اوزبكستان، قريم» كى تورك جمهوريتلر نده، توركيات تدقيقلرېنه فوق العاده اهميت وېرېلر كى متادى تدقيقات ونشر ايدە بولونلقددهدر. بو تدقيقاتلېه برلى تورك منتبىلر نده باشقا روس عالملى ده اشتراك ايتكمدهدر. ايلرېه تدقيقاتلېه بولونق ايچون بر چوق دكرلى كنجلر بالخاصه «لېنين غراد» ده كى توركيات سيمينه رىنه كونده بركلده واوراده «بارتول، ساموشاويوچ، ولاديمير جيف، الخ ...» كى قيمتلى عالم لك نظارتى آلتندە ييتشدر. يلكدهدر. بوسورنلېه، اوروپانك علمى تدقيق اصوللرېنه لايقيه آلېشه جق متخصص كنجلر ييتشكدن سوكر، تورك شورا جمهوريتلر نده كى توركيات مساعيسى بركن بركه بويوك برانكشافه مظهر اولاقدر. شورا جمهوريتلر نك علمى و مدنى ساحه ده كى بو فعاليتلر ندين واوراده كى مبذول نشر ايدەن بحث ايتك بو مقاله نك دائره شمولنه صيغماز. مراق ايدەنر «توركيات» مجموعه سنده بو خصوصه اوزون تفصيلات بولاييلر.

توركيه ده جمهوريت اداره سى تأسس ايتكدن سوكر، توركيات ساحه سى لايق اولدىنى اهميتى قازانغە باشلامشدر. استانبول دارالفنوننك ياننده تأسس ايدىلن، «توركيات استنبوسى» بونك اك بارز بر دليلدر. بوتون دنياه يالكز توركيات تدقيقلرېنه منحصر اولق اوزره تأسس ايدىلن ايلك مجموعه ده، بو انستيتوت طرفندن نشر اولونان «توركيات مجموعه سى» در. هر كون بىكى وكنج عنصرلرله تقويه ايدلمكده اولان و مملكتك اسكى توركياتلر ندين باشقا «راغب خاوصى، آغا اوغلى محمد، عبدالقادر، جعفر اوغلو احمد، حامد زير» كى كنج عنصرلرى ده اطرافنه طولايان بو مؤسسه حقدنه فضايه برشى شوبله مكه بوراده كى فعاليتده كوچوك بر حصم اولق اعتبارلېه - كندىمى صلاحيتدار كورميورم. استيتونك شيميدى به قدر

سسسىز ومتواضع بر صورتده حاضرلامش اولدىنى اثرلر شونلردر.

۱ - بزم و رزم. ميلادى اون دردنجى عصر آناطولى تاريخنه عائد اك مهم ونادر بر متن. يديوز صحيفه لك بويوك جلدك طبعى ييتمش اولوب پك ياقينده نشر ايدىلېه چكدر.

۲ - آناطولى تورك رېنك خلق ادبياتى: (برنجى جلد: مانيلر). اوچوز صحيفه لك بوجلدك طبعى ده ييتمش اولوب پك ياقينده نشر ايدىلېه چكدر. بوكلياتك «دستانلر» ى محتوى ايكنجى جلدى ده حاضرلامشدر.

۳ - التوانين الكليه فى ضبط اللغة التركيه. ميلادى اون دردنجى عصر سوكرنده، مجهول بر مؤلف طرفندن مصرده يازيلش توزك لسانه عائد مهم برغرامدر. طبعى ييتمش اولوب پك ياقينده نشر ايدىلېه چكدر. ۴ - زكى وليدى بك «استانبول كيتبخانه لرى» نامى آلتندە كى مقالات مجموعه سى. «حيات» ك ايلك صالردە بونلردن واهميتندن اوزون اوزون بحث ايتشدم. بونلر ك ده طبعنه دوام ايدلمكدهدر.

۵ - توركيات مجموعه سنك ايكنجى جلدى ده برنجى جلدك ايكي مثلى جمنده يعنى آلنى يوز صحيفه يى متجاوز اولارق برآيه قدر نشر ايدىلېه چكدر.

بويكونه «توركيات مجموعه سى» نك ايلك جلدلېه پروفور بار تولدك «اورتە آسيا تورك تاريخى» حقدە كى قونفرانسلىرى ده علاوه ايدە چك اولورسه ق، توركيات انستيتوسنك نشرات ساحه سنده كى فعاليتنك يكوئى آكلامش اولورز. بفعافيه انستيتو بونلردن باشقا برطاقم متلر، ترجملر، تدقيقلر داهبا وجوده كيتيرمشدر. اونلرى ده ديكر برمقاله ايله قارلر مزه بيلدرمك ايسترم. هر حالده مملكتلر ده توركيات تدقيقلر نك موجوده التحاق ايدە چك كنج و فعال عنصرلرله كوندن كونه داهبا زياده قوتلە نه چكى ومثلايكى تأسس ايدەن «تورك تاريخ انجمنى» كى علم مؤسسە لر نك چوغللە سى و بر برلېه نشر ك مساعيسى سايه سنده آز زمانده بويوك نتيجه لرله ايدىلېه چكى قوتله ماملودر. يالكز، شورال اتحاديه داخل تورك جمهوريتلر نده يابيلدىنى كى، بزدهده، «توركيات» ك مختلف شعبە لر نده اختصاص كسب ايدە چك بىكى كنج عنصرلرى حاضرلامق و بونك ايچون دارالفنون داخلىنده، انستيتو لمرده خصوصى تشكيلات ياقى، اتنوگرافى و آركه لوژى كى شعبە لرله مىلى تاريخنك بعض قسملىرى ايچون اوروپا به منتظم بر پروگرام داخلىنده طلبه كوندرمك كى اساسلره رعايت شرطدر. بر طرفدن الله موجود علمى قوتلردن استفاده چاره لرېنى تامين ايدركن، ديكر طرفدن بىكى قوتلر ندر كنه چاليشق، هر ساحه ده اولدىنى كى علم ساحه سنده ده اك معقول و اك كسديرمه بر بولدر. منتظم بر اصول دائره سنده صرف ايدىلېه چك كوچوك همترلر، تورك جمهوريتنه بين المللى علم ساحه سنده بىكى بر موقع شرف و بره چك بو نتيجه لره واصل اولق، ظن اولوندىنى قدر مشكل برايش دكلدر.

كورمىلى زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنونده «توك ادبياتى تولىمى» مدوسى